

“Reformar estatuts és perdre el temps”

Professor Beiras, ha existit mai l'Espanya plural?

—En absolut. I ara, a més, patim una involució terrible. Em fa l'efecte que Zapatero, a l'inici, sí que tenia una voluntat federalista, a diferència del clan sevillà anterior, que era jacobí. El seu discurs era republicanista i semblava que parlava de la plurinacionalitat de l'estat sincerament, com allò de l'estat asimètric que deia Maragall. Passa que Zapatero no tenia prou suport al PSOE i que al remat va trobar-se amb dificultats molt serioses. A Euskadi, per culpa de la violència i d'una dreta ultramuntana, assilvestrada, pròpia de la caverna celtíbera, però també amb motiu del mal anomenat pla Ibarretxe, el projecte de reforma estatutària de la comunitat autònoma d'Euskadi, que ni tan sols va prendre's en consideració. D'una altra banda, va topat amb el problema català, l'Estatut, que va acabar com va acabar, com una mena d'esperpent polític. Un Estatut negociat i que no col·lidia amb la Constitució, però que políticament era inacceptable pels ultres, per la dreta i per determinats sectors del PSOE, per bé que comptava amb el 90% de suport del poble català. De seguida, PSC, ICV i fins i tot CiU —a qui després això passà factura— van menystenir l'acord del Parlament. Tan sols Esquerra va ser-hi prou lleial, i mireu què els va passar: tothom va disparar contra ells! La política de Zapatero va ser boicotada per una dreta que va infringir el pacte constitucional alhora que ens acusava a nosaltres de trencar-lo, i també a causa de l'espanyolisme exacerbat del PSOE, sobretot del sector sevillà, que hi era al darrere segant l'herba. Tot això s'ha agreujat a la segona legislatura.

—Aquest balanç de cinc anys de Zapatero...

—...Zapatero no té cap poció màgica. Jo no faig balanç de Zapatero en concret, sinó del PSOE en conjunt. Hi ha perso-

Xosé Manuel Beiras, ex-líder del BNG i cofundador —ahora que president— de la fundació Galiza Sempre, critica la política del PP i del PSOE en matèria autonòmica i demana una “segona transició”.

natges que no haurien de ser a l'escena política. A més, hi ha aquells que sempre volen dinamitar-ho tot, aquesta cosa del tot reaccionària anomenada Partit Popular, una extrema dreta tant amb Aznar com amb Rajoy. El summum de la deriva del PSOE el tenim a Euskadi, amb el pacte amb el PP. Com s'entén que dues forces que a l'estat es presenten com a antitètiques puguin arribar a aquesta entesa? El PP sempre ha defensat que governe la força més votada, però en canvi s'alia amb el PSOE per bandejar el PNB, després d'haver fet fora del terreny de joc un dels actors, l'esquerra *abertzale*. És genial! Primer de tot, lleven del camp un dels actors, estableixen un estat d'excepció *de facto* i, tot seguit, els responsables d'aquesta *falcatruada* —que diríem en galleg— es posen d'acord. I després s'alternen al poder de l'estat... És aberrant!

—Penseu que Patxi López serà capaç de governar amb unes altres formacions o que només ho farà amb els vots del PP?

—Patxi López és víctima de la seua ambició i del revengisme que demostra el PSOE a Euskadi de fa decennis, des

que acabà la primera fase autonomista. Es troba del tot collat pel PP, i el ben cert és que m'importa un rave amb qui pensa governar o amb qui no. Tot això forma part d'una ofensiva contra les identitats nacionals que resten, com voldrien fer a Catalunya i no fan perquè el PSC no hi pot actuar com el PSE i perquè el PP no hi té prou pes, encara que no descarte que a Catalunya el PP compte amb l'estimable ajuda d'Unió Democràtica... Desconec què passarà amb Patxi López, però el seu començament és del tot insostenible. No sé si el PNB li donarà suport, perquè en aquest partit també hi ha hagut un gran canvi, d'Arzalluz ençà. L'objectiu de l'operació de Patxi López, en tot cas, transcendeix la seua acció de govern.

—Un cop passats els comicis gallegos, i atesa la incòmoda situació en què es troba el PSOE al Congrés, el BNG se n'ha de desmarcar?

—Al tauler d'escacs de la política espanyola, el joc és més complex que als estats europeus sense qüestions nacionals entremig. D'una banda, hi ha les posicions a l'espectre esquerra-dreta, i de l'altra hi ha l'espectre dels fets nacionals, un fenomen que es repeteix a les autonomies de primer rang —encara que avui dia ja és igual l'autonomia de Melilla que la de Catalunya, però bé—, i cal tenir en compte tots dos taulers. Així, forces nacionalistes d'esquerres com el BNG i ERC, no conservadores com ara CiU, no poden col·laborar, de cap manera, en l'assetjament d'aquesta dreta en contra d'un govern, el del PSOE, que no és d'esquerres però que evidentment no és com el PP. Hi ha una divisòria clara, PP i PSOE no són iguals, i si no, pensem en els governs d'Aznar i en els de Zapatero: la política social, els drets i llibertats, etc. El BNG no pot contribuir a l'assetjament del PP, doncs, però tampoc no pot oblidar-se de la defensa de les qüestions nacionalistes no resoltes. En la correcta combinació d'aquests dos eixos de coordenades hi ha l'incert. Que CiU i el PNB hagen quedat fora dels governs autonòmics, no implica que el BNG ajude el PP, ni que siga per omissió, sobretot després del joc brut que han practicat ací a la recent campanya electoral i del que ens ve a sobre. Ja he avisat que ara la Xunta gallega esdevindrà una companyia d'enderrocs i de neteja ètnica. És clar, per

tant, com hem d'actuar, i més ara, amb la crisi econòmica. Només faltava que els ultraliberals, el PP, que han estat els causants de la crisi, esdevingueren els beneficiats de tot plegat! És com si un malalt de cirrosi pretén guarir-se amb ampolles de conyac.

—**Parlem de Galícia. El govern bipartit gallec fou acusat de no fer canvis en profunditat, d'haver contemporitxat massa per por de generar rebuig després de tants anys de PP. La culpa va ser dels dos socis de la coalició?**

—Va fer-se més que allò que es comunicà, hi va haver molts canvis en la política de gestió. Passa que els ciutadans que votaren per la fi del fraguisme volien encara més canvis, i no n'hi hagué. Jo ja havia avisat que tota la selva heretada del fraguisme —xarxes clientelars, suborns, fundacions paral·leles...— exigia entrar-hi com els exploradors, amb matxet a la mà, per desllorigar-ne les lianes. No van fer-ho. Per por? Potser. Per manca de coratge polític? Potser. Per manca de claredat política? En part, també. Van apostar a no activar hostilitats i pel temor que segons quins sectors els impediren de governar. Però sobretot van prioritzar de romandre al govern el màxim de temps possible, per comptes de mirar de fer el màxim de coses que pogueren en el menor temps possible.

No tinc cap bàscula per a saber quina responsabilitat correspon a cadascun dels dos partits, però tinc clar que al BNG ens va mancar coratge polític. També és cert que el nostre pes al govern era molt inferior al del PSOE. Val a dir, en tot cas, que el BNG arribà a l'executiu molt afeblit pel que havien representat els anys anteriors, incloent-hi el desgast dels successius processos interns. El BNG no era en les condicions dels anys 90, ni tampoc en les del 2000 o el 2001. Vam arribar al govern perquè el PSOE, el 2005, pujà més d'allò que baixà el BNG. Les eleccions, per tant, va guanyar-li-les el PSOE, al PP, per contra del que havia passat els 90, quan vam desplaçar el PP de cinc de les set grans ciutats gallegues, gràcies a governs de coalició que en tres dels casos liderava el BNG. Al remat, ni l'un ni l'altre no van aprofitar el desconcert inicial del PP per deixar-lo KO, i van afanyar-se a picar l'ullet a poders fàctics i a cercar acords amb el PP quan no calia, una idiotesa absurda. Volien fer veure

PACO VILA

que ells sí que consensuaven les coses amb l'oposició, a diferència del PP.

—**Encara sort que els dos partits al govern eren d'esquerres.**

—El marge de maniobra de l'esquerra que pot assolir el govern és ben estret, i quan mira d'eixamplar aquests marges acaba fet malbé. Mireu el cas francès, amb Lionel Jospin. Si la relació política entre el Partit Socialista i el BNG —més enllà de la relació al govern— haguera mantingut un clima d'osmosi, encara s'haurien salvat, però quan des de dalt van tallar els fils en què estaven suspesos, com si foren a un núvol, va malbaratar-se el seu intent de seduir els sectors hostils i

els poders econòmics. Va fallar la funció pròpia de les forces polítiques envers la ciutadania, allò que critica la gent més conscienciada als fòrums socials mundials. Això a banda, només que s'hagueren fet les eleccions la tardor passada, el PP no hauria guanyat. Ni de conya no hauria guanyat el PP, si les eleccions no hagueren coincidit amb la crisi. Galícia, a diferència de Catalunya, no té cap dinàmica electoral pròpia. Les diferències internes van impedir-ho, però.

—**Una de les assignatures pendents va ser la reforma de l'Estatut...**

—...Perquè van fer-ho fatal! Van mirar de cercar el suport del PP, per comptes

de dur el projecte d'Estatut al Parlament i fer veure que el PP entrebancava una millora de l'autogovern que, a més, no afectava la Constitució. Què vol dir, allò del consens? El consens polític ha substituït la dialèctica política! Què pensen que és el PP? Ací coneixem molt bé el PP, com també el PSOE. Ningú no hauria d'enganyar-se.

—PP i PSdeG-PSOE pactaran un Estatut deixant de banda el BNG, a la primer legislatura d'Alberto Núñez Feijóo com a president de la Xunta?

—No ho sé... No m'interessa, però. Ara com ara, les nacions sense estat —Euskadi, Galícia i els Països Catalans, per bé que ací hi ha diferències de criteri entre els catalans del nord, els del sud i els de les Illes— només poden avançar de debò si es reforma la Constitució. Reformar estatuts és perdre el temps i desgastar la credibilitat de les iniciatives identitàries enmig d'una opinió pública cada volta més intoxicada i manipulada, per exemple en la qüestió de l'idioma.

—Precisament, la llengua fou una arma de debat, a la campanya electoral de l'1 de març. El PP va acusar el bipartit d'"imposició" del gallec.

—És clar que hi ha una política d'imposició, la de l'espanyol sobre el gallec! Aquesta campanya van organitzar-la els grans culpables de la involució política de l'estat espanyol, que més enllà dels partits són els grans grups mediàtics, i els no tan grans. Només cal llegir Chomsky o Ramonet. Quan hi ha diglòssia, quan hi ha un colonialisme lingüístic, quan la realitat sociolingüística respon a allò que Jean-Louis Calvet va analitzar al seu *Tratado de glotofagia*, o a *La guerra de las lenguas y las políticas lingüísticas*, un llibre que aquests senyors haurien d'haver llegit, resulta que les víctimes de la imposició de l'espanyol acaben pensant que se'ls imposa el gallec.

—Ha tingut efectivitat, el reconeixement del gallec a Unió Europea?

—Ningú no el farà servir. Els actuals diputats gallecs a Brussel·les no són gallecs, sinó oriünds del nord-oest. No crec en els diputats espanyols escollits sota les llistes del PP i el PSOE. Només actuaven una mica com a gallecs quan hi havia Camilo Nogueira, del Bloque. Des d'aleshores, a la premsa gallega no apareixen notícies relacionades amb allò que fan els diputats oriünds del nord-oest

“No hi ha cap més solució que una reforma constitucional i una segona transició”

PACO VILA

al Parlament Europeu. Tot açò és una burla... No hi ha cap més via que una reforma constitucional i cap més solució que una segona transició, cosa que vaig demanar a la darrereria dels 90, quan va reconstruir-se allò de Galeuscat, que al capdavant s'ha demostrat inservible. En realitat, patim una involució grandíssima. Avui la Constitució no és vigent, l'ordenament jurídic espanyol *de facto* és molt més enrere que no el text del 1978. De vegades llegesc articles de la Constitució als meus alumnes —sobre el sistema tributari o la diversitat cultural

“Avui la Constitució no és vigent, l'ordenament jurídic espanyol 'de facto' és més enrere que no el text del 1978”

del país— i comprovem que no n'hi ha gaires de vigents. Mireu l'estat d'excepció basc, que ara ha arribat al paroxisme, amb un poder judicial que converteix en antecedents penals qualsevol vinculació amb l'esquerra *abertzale*. Què cony és tot açò? De què continuem parlant? Què importa si el PSOE és tal cosa o tal altra? Què importa el PP? Què importa tot plegat, si el pacte constitucional s'ha trencat *de facto*? Tot són aparences. Si els nostres pobles no forcen una segona transició, podem considerar-nos desapareguts. Catalans o bascos, per la potència del seu entramat social, encara conservaran determinades qüestions, però la resta... És al·lucinant, això que passa.

—L'anterior secretària d'organització del PSdeG-PSOE i actual portaveu del partit, Mar Barcón, va avisar que un euro més per a Catalunya era un euro menys per a Galícia. Quina opinió teniu d'això que ha de ser el nou model de finançament?

—Aquest és *El retrat del colonitzat*, d'Albert Memmi, que hauria de ser lectura obligatòria per a tots els elements de la classe política. Cada nit, abans d'anar a dormir, haurien de llegir-lo una mica. Això, justament això, és colonitzar! Això és entrar al joc del victimisme. Autonomia és, al remat, mirar de ser sobirans en matèries com ara la fiscalitat, els pressupostos... Així no anem enlloc, i menys encara quan el nacionalisme diu coses semblants, com allò de “no volem un Estatut que estiga per sota del català”. Què collons vol dir això? És com dir que volem una Constitució per a l'estat gallec que no estiga per sota d'una Constitució per a l'estat català. Aquest no ha de ser el debat. Cada societat ha de tenir el seu motlle propi. El debat hauria de ser si la Constitució seria més propera a la portuguesa dels anys 70, ben progressista, o si hauria de ser involucionista envers la realitat pròpia com ara l'espanyola. “No accepte menys competències que Catalunya”, diuen. Què vol dir això? Cadascú ha de vestir-se a la seua manera. I la Comunitat Autònoma de Madrid, què? Suquen tant com volen, allà hi ha domiciliades les grans empreses que operen a l'estat. Però no se'n parla mai. Catalunya? Però si Catalunya aporta molt més que no rep!

Victor Maceda